

ТЮТОРСЬКІ ЗАНЯТТЯ У ДОДИПЛОМНІЙ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ У КАНАДІ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

У статті викладено матеріали: тьюторські заняття — педагогічно-інструктивні, методологічно-консультаційні; здійснено розгляд питань: дизайнерського планування у реалізації індивідуальних академпрограма; калькуляційного визначення прогнозованої кількості залікових одиниць, акумулювання яких необхідно здійснити у цілях перспективно-потенційної програмової (курсової) акредитації.

Ініціація, імплементація раціональних, ефективних навчальних технологій — предмет у програмах наукових досліджень, здійснених у сфері «дидактичної методології». Автори публікаційних матеріалів, монографічних видань у галузі «дидактичного менеджменту» («упровадження особистісно орієнтованих освітніх технологій»): Береснев А. [1]; Бондар В., Руденко Ю.[2]; Вишневський О.[3]; Гаврилюк О. [4]; Гончарук П.А.[5]; Гуляева Н. [6]; Журавська Л. [7]; Левченко Т.І. [8]; Момот Л. [9]; Пінчук В. [10]; Сікорський П. [11].

Мета статті — дослідження у сфері реалізації індивідуально орієнтованих інструктивних технологій у канадських, британських ВНЗ; здійснення ідентифікації щодо методологічного статусу тьюторських занять як консультаційно-програмувальних, дидактично-контролінгових елементів у структурі навчально-освітнього процесу у ВНЗ у Канаді, Великій Британії.

Тьюторські заняття (tutorials) — 1) організують індивідуально або у міні-групах (кількість студентів у групі — 2–3); 2) навчально-консультаційного або методично-інструктивного спрямування. Тьюторські заняття — персоніфікована форма у здійсненні педагогічного/дидактичного консультування студентів/слухачів у бізнес-школах у Канаді та Великобританії; у зв'язку з тим, що навчально-освітній процес у системах додипломної та післядипломної підготовки спеціалістів — індивідуально диференційований, студенти/слухачі в інституціях бакалаврату/магістратури здійснюють: 1) проектування, конструювання індивідуально виробничо необхідних академічних програм (individually tailored programmes), не перебуваючи у сталих академгрупах; 2) реалізацію комбінованих академпрограма (гуманітарно-природничих, гуманітарно-економічних, бізнес-гуманітарних, бізнес-лінгвістичних — ІТ), суміжних професійно-кваліфікаційних програм, академпрограма, пропонованих у альтернативних університетських відділах, коледжах, інститутах; 3) відвідування занять в академгрупах диверсифікованої (різномірневої) професійно-кваліфікаційної спеціалізації як академічно мобільні суб'єкти, індивідуально визначаючи темпи у здійсненні навчальної діяльності, терміни у вивченні модульних курсів; 4) прийняття індивідуальних рішень щодо селекціонування елективних модульних курсів, участі у процесах тестувань — тематичних, семестрових, у процесах екзаменаційного викладу академатеріалів у фінальні періоди у реалізації професійно, виробничо орієнтованих програм. Заходи у здійсненні дидактично-методологічного тьюторського консультування — детерміновано — необхідні, органічно-специфічні. Система тьюторського консультування (tutorship) — маніфестивні і атрибутивні форми у реалізації індивідуалізовано організованого навчального процесу у канадських, британських ВНЗ.

Тьютори – 1) академічні керівники, які консультують щодо питань: здійснення програм наукових досліджень, написання наукових робіт — бакалаврських дипломних, магістерських дисертаційних; 2) куратори-консультанти, методисти-інструктори, організатори і координатори у реалізації навчального процесу, які виконують функції : дизайнерського планування у конструюванні навчальних програм, селекціонування навчальних курсів (урахування професійних потреб студентів/слухачів); здійснення дизайнерського інкорпорування навчальних курсів до структури академічних програм, калькуляційне визначення кількості кредитних одиниць, акумулювання яких необхідно здійснити у цілях перспективної методично-

прогнозованої «акредитації академічних програм» як реалізованих («зарахування» як вивчених).

Академічні процеси у реалізації магістерських економічних, бізнес-програм у ВНЗ університетського типу у Великій Британії — визначено еквівалентними акумуляційній кількості кредитних одиниць:

1. «Магістр економічних наук» (МН), факультет економічних наук, ун-т у м. Кілі: загальна к-ть кр. од. у результаті реалізації програми — 120; реалізація вступного, регламентованого, селекційного модульного курсу — 15 кр. од.; реалізація курсу дисертаційних досліджень — 30 кр. од. [13];

2. «Реалізація соціально-економічних, ідеологічно-політичних процесів» (МН), відділ економіки та економічних наук, ун-т у Йорку: реалізація регламентованих курсів — академмінімум: 60 кр. од.; реалізація факультативних курсів — академмаксимум: 40 кр. од. [15];

3. «Управління процесами роздрібною продажу» (МН), відділ маркетингу — ун-т у м. Стерлінзі: Семестр I; регламентовані модульні курси: «Роздрібний продаж» — к-ть контактних годин: 24; «Стратегічні принципи у розвитку роздрібною торгівлі» — к-ть к. г.: 36; «Технічні методи у процесах здійснення програм наукових досліджень» — к-ть к. г.: 36; «Моделювання у визначенні потреб споживачів» — к-ть к. г.: 24; «Маркетинг у галузі роздрібною торгівлі» — к-ть к. г.: 24; усього: 144 к. г.; Семестр II; регламентовані модульні курси: «Продаж у роздріб: розгляд конкретних ситуацій» — к-ть к. г.: 36; «Процеси у реалізації програм наукових досліджень — аналітичні процеси» — к-ть к. г.: 18; «Дисертаційні модульні курси» — к-ть к. г.: 18; «Процеси у дистрибуції товарів: логістичні, управлінські» — к-ть к. г.: 24; «Купівля і розпродаж» — к-ть к. г.: 24; усього: 120 к. г.; Семестр III — дисертаційний; 1 к. г. = 1 кр. од. [17];

4. «Програмування у реалізації процесів у розвитку кар'єри» (МН), факультет педагогічних наук — західноанглійський ун-т у м. Брістолі: видача післядипломних сертифікатів (селекційне вивчення модульних курсів): 60 кр. од.; видача «дипломів» (селекційне вивчення модульних курсів): 120 кр. од.; здобуття магістерських ступенів (регламентовано — вивчення модульних курсів, здійснення програм дисертаційних досліджень): 180 кр. од.; [14].

Обов'язки тьюторів — регулярно організовувати консультаційні заняття, інформувати консультованих у академічно-організаційній сфері, здійснювати рецепцію інформаційних даних у «зворотному напрямі» щодо: досягнення академічного прогресу у студентів; виникнення академічних, професійно-виробничих потреб у слухачів. Консультуючи, тьютори рекомендують — здійснюють трансмісію інформаційних даних щодо функціональних процесів в урядових (адміністративних) інституціях, освітніх фондах, спеціалізованих університетських підрозділах, статус яких специфічно-адекватний у ситуаціях розв'язання академічно — професійних проблем; інформують щодо перебування в академічних/бізнес-організаціях та ВНЗ-персоналій, які виконують специфічні функції, потреби у використанні яких виникають у консультованих.

Оперування системою «тьюторського консультування» у канадських бізнес-школах здійснюють у цілях задоволення академічних потреб студентів, виробничо-фахових потреб слухачів, які щодо процесів у використанні навчальних ресурсів — нелімітовано диференційовані («академічний», «дослідницький», «професійний», «кваліфікаційний», «спеціалізаційний» формати, у яких здійснюють навчальну діяльність студенти/слухачі). У системах «інтеграції академічних суб'єктів» (схеми «студент/слухач — консультант/інструктор») узгоджують формулювання дипломних/дисертаційних тем у реалізації дослідницьких програм (бакалаврських, магістерських), здійснюють формування переліку реферативних бібліографічних матеріалів, формують «екстракт» інформаційних даних у реалізованих програмах академічних досліджень — базово-визначальний. Формулювання дисертаційних (дослідницьких) тем, формування переліку реферативних літературних матеріалів фіксують документально, корегують/рецензують у адміністративних (науково-дослідницьких, консалтингових) офісах у бізнес-школах. Відповідальність тьюторів (супервізорів) і студентів (слухачів) щодо досягнення фундаментальних рівнів у процесах здійснення програм наукових досліджень — кооперативна [12, 52–56].

У системі ВО в Канаді, глобалізовано-орієнтаційній, інформаційно-технологічній (здійснення операцій у мережі «Канадського віртуального університету», КВУ), реквізити персональних тьюторів, видатних учених, провідних лекторів, ефективних менеджерів освітнього процесу, розміщено в електронних базах даних, оперативно використовують у локальних університетських комп'ютерних мережах. Послуги тьюторів використовують в ординарних (труднощі у вивченні дисциплінарних програм) та екстраординарних (реалізація програм специфічно-спеціалізованих наукових досліджень) ситуаціях [19, 13].

У канадських ВНЗ здійснюють залучення до реалізації навчального процесу (рівні — бакалаврський, магістерський) експериментаторів, експертів — членів штату викладачів-контрактантів у бізнес-школах. Крім детермінованого академічного навантаження (кількість навчальних годин), визначено кількість годин щодо обсягу наукового консультування ученими — викладачами, реалізаційне контактування із науковцями-професіоналами здійснюють у студентських аудиторіях, персональних офісах [16, 5].

Заходи у системі тьюторського педагогічно-методичного консультування (ТПМК) реалізують у цілях розвитку навчально-технічних умінь. Семінарські заняття: розвитку умінь «активного читання», «раціонального конспектування», «підготовки до екзаменаційних сесій» (екзаменаційного тестування), «організаційного структурування процесів: відвідування занять/виконання завдань» (тайм — менеджмент), організують як заплановано, так і спонтанно (дроп — ін), у ситуаціях «виникнення» потреб, у академічному медіумі — студентських групах, у парах «тьютор-студент/слухач». У системі ТПМК здійснюють дистрибуційні процеси — розпродаж методичних брошур («організація у розвитку навчально-технічних умінь»), демонструють інструктивно-методичні відеофільми («здійснення автономної організації у навчальній діяльності», «реалізація індивідуально програмованого навчального процесу») [12, 27].

У системі ТПМК здійснюють процеси щодо розвитку письмових умінь у сфері комунікації англ. мовою — організують заняття (педагогічно-методичне консультування), у процесах реалізації яких консультують щодо структурування науково-дослідних робіт у компактній та екстенсивній формах (есе, статей; рефератів, курсових, дипломних робіт; дисертаційних дослідницьких). Послуги тьюторів (академрежими — «денний стаціонарний» (фул-тайм), «вечірній стаціонарний пролонгований» (парт-тайм)) студенти індивідуально не оплачують, тьюторське консультування — структурні елементи у методологічно конструйованих програмах, «легітимне», «урегульоване», інтенсифіковане, якщо необхідно, тьюторами, методистами.

До системи ТПМК («тьюторське методичне консультування») інкорпоровано підсистему «методичного консультування тьюторів», цілі в управлінні якою — «тьюторське інструктування тьюторів» [19, 3].

Адміністратори ВНЗ у Великобританії призначають тьюторів, визначають параметри — темпоральні (періодичність, пролонгованість), локальні в організації консультацій; організаційні процедури щодо субституції тьюторів. Обов'язками керівників британських бізнес-шкіл у побудові системи ТПМК визначено оргпроцеси: 1) призначення персональних тьюторів; 2) публікаційні: публікування матеріалів (брошур) щодо організації системи «педагогічного консультування» у ВНЗ; регламентування стилів (обов'язків) у діяльності тьюторів у ВНЗ; 3) формування розкладу методично-консультаційних занять.

Обов'язки консультованих — регламентовано: 1) відвідування консультаційних занять; 2) інформування тьюторів щодо академічних, професійних потреб, індивідуальних проблем, трансформованих обставин [18, 66–67].

Індивідуальне/персональне педагогічно-методичне консультування (І/ППМК) слухачів у інституціях магістратури здійснюють у цілях:

- 1) інтеграції суб'єктів-агентів до академпроцесів;
- 2) конструювання «академкаркасу», імплементації академкурсів — елементів у реалізації програм, калькуляції акредитаційної кількості кредитних одиниць;
- 3) ідентифікації дидактично-методологічних цілей у викладанні академічних програм, модульних курсів;

4) розвитку навчальних (письмовий академвклад інфоматеріалів), професійних (письмовий бізнес-виклад інфоматеріалів), технічних (ТНЗ — користування), технологічних (ІТ — використання), організаційних умінь;

5) інкорпорування до структури академпрограма регламентованих курсів, селекціонування елективних, факультативних, тренінгових, лабораторних курсів;

6) консультування студентів/слухачів щодо пошуку вакантних посад у виробничих, бізнес-організаціях у цілях працевлаштування (короткотермінового/довготривалого) у період реалізації академпрограма, професійно-кваліфікаційного — у фінальний період у реалізації академічних програм («консолідація потенціалів конкурентноспроможності студентів/випускників»);

7) організації систем персонального академконтролінгу, визначення індивідуальних рівнів (рейтингів) у досягненні академпоказників.

Реалізаційні методи у І/ППМК: 1) індивідуальні академічно-дидактичні консультаційні заняття, організовані у форматі «директивного (безпосереднього) інформування»;

2) індивідуальні або групові методично-інструктивні консультаційні заняття у форматах — «медіально-телефонному», у мережах комп'ютерних технологій (локальних, інтер-університетських), за допомогою «медіаторів»-посередників, попередньо проконсультованих осіб; 3) публікаційні та популяризаційні заходи; дистрибуційні — продаж брошур, інструктивних методичних буклетів, пакетів інформаційних матеріалів: методологічне вивчення модернізованих модульних курсів (теоретичний зміст, педагогічний дизайн); процесуальний розвиток комунікативних, бібліографічних, технічних, ІТ-умінь; 4) рекламно-інформаційні заходи публікування, дистрибуція університетських рекламних проспектів-довідників, розпродаж академічних інфодовідників. [20, 1–4].

У канадських, британських ВНЗ здійснюють оперування комплексними системами: «академічно-дидактичне/організаційно-методичне консультування персональними кураторами студентів/слухачів», в українських ВНЗ — симпліфікованою системою: «здійснення організаційно-виховного впливу груповими кураторами щодо студентів/слухачів».

Перспективи у реалізації процесів педагогічно-методологічних досліджень — у здійсненні програм порівняльних (компаративних) аналітичних досліджень щодо імплементації індивідуально орієнтованих дидактично-інструктивних технологій у ВНЗ у Канаді, США, Великій Британії, Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Береснев А. А. Особистісно орієнтовані технології у контексті сучасної парадигми освіти // Гуманітарні науки. — 2006. — № 1. — С. 11–16.
2. Бондар В., Руденко Ю. Українська педагогіка: теорія національної освіти і навчання (дидактика) // Освіта. — 1998. — 25 лютого-4 бер.
3. Вишневецький О. та ін. Теоретичні основи педагогіки: Дидактичні аспекти / За ред. О.Вишневецького. — Дрогобич, 1997. — 142 с.
4. Гаврилюк О. Нові технології навчання — ефективний шлях забезпечення високої кваліфікації спеціалістів // Рідна школа. — 1998. — № 6. — С. 68–71.
5. Гончарук П. А. Психологія навчання: Монографія. — К.: — Вища школа, 1985. — 144 с.
6. Гуляєва Н. Вища школа: за новими технологіями // Урядовий кур'єр. — 1999. — 30 черв.
7. Журавська Л. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у вищих закладах освіти // Освіта і управління. — 1999. — № 2. — С. 105–116.
8. Левченко Т. И. Современная дидактическая концепция в образовании: монография. — К.: МАУП, 1995. — 164 с.
9. Момот Л. Творчо-розвивальні технології навчання та умови їх реалізації // Шлях освіти. — 2005. — № 3. — С. 25–30.
10. Пінчук В. Інноваційні процеси – підгрунття проектування нових освітніх технологій // Освіта і управління. — 1998. — № 3. — С. 88–97.
11. Сікорський П. І. Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання. — Львів: Каменярь, 1998. — 196 с.
12. Carleton University Graduate Calendar 2002/2003. Carleton University, 2003. 102p. (pp.27–56).
13. Department of Economics Postgraduate Handbook, 1998/99. Keele University, Department of Economics. 21p.
14. Guidance Awards Full-Time & Part-Time, 1999-2000. Faculty of Education, Bristol UWE. 26p.

15. M. Sc. in Economic and Social Policy Analysis (ESPA). Introduction to Graduate Studies 1999/2000. The University of York Department of Economics and Related Studies. 64p.
16. McGill University Guide 2003/2004. Admissions, Recruitment and Registrar's Office, 2003. 40p. (pp. 5-10).
17. MSc Retail Management Programme Handbook 1999-2000. University of Stirling, Institute for Retail Studies. 40p.
18. Rules, Regulations & Policies. A Student Guide. The University of Greenwich, 1998-99. 115p. (pp.66-70).
19. University of Manitoba Admissions Handbook 2004. Enrolment Services, 2003. 63p. (pp.3-13).
20. University Regulations. Oxford Brookes University, 1999. 19p. (pp.1-7).

Петро ТАДЕЄВ

СТРАТЕГІЇ ПРИСКОРЕНОГО НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНИХ ШКОЛЯРІВ ТА ЇХ ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ В США

У статті охарактеризовано основні стратегії прискореного навчання обдарованих школярів в США та їх практичну реалізацію. Особлива увага приділяється аналізу AP-програм (Advanced Placement), основною метою яких є залучення обдарованих школярів до вивчення окремих навчальних курсів коледжів чи університетів.

Завдання загальноосвітньої школи — навчати кожну дитину, яка переступила її поріг. Більшість навчальних закладів задовільно виконують поставлені перед ними завдання, проте освіта, яку вони надають, за широтою й глибиною може не відповідати потребам і можливостям обдарованих дітей. Такі діти через свої унікальні психічні характеристики потребують організації навчання, що спонукає до виборювання знань [4]. Крім того, для них необхідні особливі навчальні програми, що виходять за межі шкільного курсу, й допомога для того, щоб мати можливість реалізувати свої потенції та зробити внесок у розвиток суспільства.

У системі середньої освіти США диференційоване навчання є однією з оптимальних умов навчання обдарованих дітей.

Крім навчання, в загальноосвітніх школах і так званих «різнорідних класах» в США найбільш популярною формою роботи з обдарованими є навчання в спеціалізованих класах.

Ще одним напрямком навчання обдарованих є розробка рівнів навчання, де всі школярі навчаються за одним з десяти рівнів.

Більшість американських педагогів виділяє такі основні стратегії навчання:

1. Прискорене формування базових навичок шляхом реорганізації основної навчальної програми відповідно до більш високого рівня знань і розвитку обдарованих школярів («прискорення»).

2. Включення учнів в активну навчальну діяльність з розробки і розв'язання проблем в дослідницькій роботі («збагачення»).

3. Забезпечення учнів можливістю налагоджувати зв'язки всередині запропонованої системи знань шляхом концентрації на ключових питаннях, ідеях і темах («міждисциплінарне навчання»).

З часів звинувачувального акту Марленда (1972), що стосувався освітніх послуг, які надаються обдарованим і талановитим дітям, було опубліковано значну кількість дидактичного матеріалу і наукової продукції з питань теорії і практики навчання цієї категорії учнів. Аналіз названих матеріалів свідчить, що найчастіше у навчанні обдарованих і талановитих школярів вдаються до прискореного опанування ними навчальних програм; прискореного дозування навчального матеріалу в кейсах, призначених для індивідуальної роботи обдарованого/талановитого школяра; перестрибування обдарованими і талановитими учнями, що навчаються у масовій школі, окремих класів.

У книзі С. Такаса (Takes) охарактеризовано деякі технології прискореного навчання [1], однак з моменту її виходу ці технології зазнали суттєвих змін. В монографії О. Є Антонової [2] висвітлено досвід розвинених країн світу в організації навчання обдарованих школярів, в тому числі і США. Серед останніх публікацій відмітимо статтю Е. А. Аксенової [3], в якій оглядово з'ясовані окреслені проблеми.